

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na 1/2 strani 30 K, na 1/4 strani 15 K in na 1/8 strani 10 K. Pri večjih naročitih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 21. V Ljubljani, 16. novembra 1904. Leto XXI.

Obseg: »Naš« novi minister. — Sosedu Razumnika prasičja reja. — Letošnji dolenski in vipavski vinski pridelek ter razvoj vinske kupčije. — Ne pozabite jeseni na gnojenje travnikov z umetnimi gnojili. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

„Naš“ novi minister.

Z najvišjim svojeročnim pismom z dne 26. oktobra t. l. je bil imenovan za kmetijskega ministra graščak grof Ferdinand Buquoy *).

Dosedanji kmetijski ministri so bili velezaslužni možje, ki so mnogo storili v prid kmetijstva, a njih večina je prišla na to odlično mesto le iz političnih ozirov; ni se vprašalo, če skoziinskozi poznajo vsa težka vprašanja, ki zadevajo naloge kmetijskega ministrstva, zato pri najboljši volji niso mogli biti vselej kos svoji težki nalogi, oziroma velikanskim zahtevam, ki se jih avstrijski minister dandanes mora lotiti, če hoče rešiti propadajoče kmetijstvo.

Ovirale so pa še druge razmere. Kmetijstvo, dasi glavna pridobitna panoga Avstrije, je bila prava državna pastorka. Kmetijski stan je odnekdaj važen, ker je najboljši, najzanesljivejši in najstalnejši davkoplačevalec, je vedno le molčal, ni se sebi v prid vmeševal v državno gospodarstvo, zato je pa prišel do skrajnjega propada, ker je dopustil, da so se ob njegovem mozgu redili na neopravičen način drugi stanovi.

Teh razmer so se v Avstriji že tako privadili, da se jim že kar čudno, oziroma smelo zdi, če kmetovalci kaj zahtevamo. Delavec sme štrajkati in zahtevati vedno večjih plač, in vsem se zdi to opravičeno, četudi kmet, ki državo vzdržuje, izgubi zadnjega posla. Velika obrt in trgovina narekujejo cene izdelkom in jestvinam, kmet pa hira pod ogromnimi izdatki. In vrhutega so imeli doslej imenovani sloji vso moč v rokah, da so vplivali na sklepanje za nas uničujočih trgovinskih pogodb, vsled katerih so cene kmetijskih pridelkov tako nizke, da kmetovalec ob njih ne more izhajati, dočim sta se vedela velika obrt in trgovina ščititi ter sta si polnila žepe na škodo kmetovalcev.

*) Izgovori Bükoš.

Vsemu temu smo pa bili kmetovalci sami vzrok, ker smo bili nezavedni, ker smo spali in smo mirno gledali, kako so nam rezali meso z živega telesa. A sedaj smo se vzdramili. Po vsi državi se je med naprednimi kmetovalci zbudil plamteč odpor proti v nebo vpijočim razmeram, in ta odpor stopa od zmage do zmage.

Osnovani smo na Dunaju „osrednji urad za varstvo kmetijskih in gospodarskih koristi pri sklepanju novih trgovinskih pogodb.“ To naše središče ima že sedaj največje uspehe, ki bodo v bližnji bodočnosti velikanske koristi za kmetijstvo. Osnovanje tega središča se je pozdravilo z najhujšim sovražnim krikom, in naravnost za puntarje proti avstrijskim koristim so nas imeli. Razmere so bile take, da so celo na merodajnih mestih sovražno gledali na novoustanovljeno središče ter so mu skušali vzeti veljavo. A prišlo je drugače; s složnim, odločnim nastopom vseh zavednih avstrijskih kmetijskih krogov smo zmagovali, in sedanji predsednik našega „osrednjega urada“, grof Ferdinand Buquoy, je postal kmetijski minister.

Mož, ki je stal na čelu složnemu gibanju za pridobitev tistih pravic, ki so neobhodno potrebne za obstoj in uspevanje kmetijskega stanu, je sedaj kmetijski minister; zato smo upravičeni trditi, da novi kmetijski minister ni kmetijski minister po stari avstrijski šegi, temveč „naš“ kmetijski minister.

Ko se je novemu ministru te dni predstavil odbor „osrednjega urada“, kateremu je dosedaj načeloval on sam, je grof Buquoy izgovoril velepomembne besede: „Jaz ostanem, kar sem bil.“

Z ozirom na preteklost grofa Buquoya in na njegovo obljubo, da ostane, kar je bil, se nam je nadejati najboljše zaščite in pospeševanja kmetijstva ter nam je izraziti le željo, da bi zamotane avstrijske razmere dolgo pustile „našega“ novega ministra na tem važnem mestu.

Soseda Razumnika prasičja reja.

(Dalje.)

Poiskala sta mesarja, ki jih je precej mrzlo sprejel.

Prasič pa ni bil še pri konjaču, temveč je visel posebej od drugega mesa, in poleg njega drob.

„Kaj je bilo prasiču?“ vpraša Vogelnik. „Prasič je bil vedno zdrav in do zadnjega ni bilo na njem zaznati nič napačnega, in sedaj naj bo naenkrat za konjača. Saj je bil zdrav in debel!“

„Poglejte sami,“ odgovori mesar. „Ikrast je in za prasičjo ikravost mora po zakonu jamčiti prodajalec. Če bi tole meso prodajal, me zapro.“

Mesar jima pokaže zaklanega prasiča in njegov drob: „Le poglejta! Srce je polno iker (glej pod. 48.), ravno tako je na mesu ikra pri ikri (glej pod. 49.).“

„Jaz pa nič posebnega ne vidim,“ pravi neverno Vogelnik. „Meso je tako, kakor vsako drugo.“

„Poglej tele bele mehurčke,“ pravi Razumnik. „Veliki so za grahovo zrnje ter s tekočino napolnjeni. To so ikre!“

„In te delajo meso tako slabo in neužitno?“, vpraša še vedno neverno Vogelnik.

„Ikre pač delajo meso neužitno,“ razlaga Razumnik. „Kajti v vsakem takem mehurčku je majhna, še ne razvita trakulja!“

„Trakulja!“ vzklikne začudeno Vogelnik. „To pa skoraj ni mogoče. Naš hlapec Luka je imel trakuljo, pa je je na vatle šlo od njega. Najmanjši košček je bil večji kakor tile mehurčki.“

„Prav imaš,“ odgovori Razumnik. „V tehle mehurčkih je samo glavica trakulje, in ta je majhna. Šele, če pride glavica v človeški želodec, prične žival rasti in zraste potem več vatlov dolga (glej pod. 50.), kakor pri tvojem hlapcu Luki. O tem bova drugikrat govorila, že kdaj nanese prilika.“

Tu se ne da nič prenarediti. Prasič je spoznan za ikrastega in neužitnega ter je polit s petrolejem. Vzel ga bo konjač, in prav je tako. Če bi kdo užival njegovo meso premalo prekuhan, pa bi gotovo dobil trakuljo.“

„No, lepa hvala,“ meni Vogelnik. „Predobro vem, kaj je moral Luka prestati, preden mu je zdravnik trakuljo pregnal.“

Podoba 48.

Ikravo prasičje srce.

„Lep račun ste pa vendar naredili sosedu Vogelniku,“ pravi nato Razumnik mesarju. „Vem da Vam pri sodišču pritrđijo, pa vendar bi bilo prav, če bi nekatere postavke v svojem računu znižali ali pa črtali.“

Mesar se je sicer v pričetku branil, ko pa Razumnik, ki je imel v vsi okolici velik ugled, ni odjenjal, se je slednjič udal in tako pobotal, da je Vogelnik vrhu kupnine dal samo še 6 K za stroške.

„Kaj je neki vzrok,“ vpraša drugi dan Vogelnik Razumnika, „da je dobil moj prasič ikre? Jaz si kar misliti ne morem, kako se je to dogodilo. S prasičem sem ravnal kakor z drugimi, in pri nobenem nismo zasledili iker, kadar smo ktereга zaklali.“

„Pojdiva na dvorišče in pelji me k stranišču, kamor hodijo tvoji posli!“ pravi sosed. „Ti že razložim, zakaj je prasič dobil ikre.“

„K stranišču naj te peljem?“ vpraša začudeno Vogelnik. „Ali to resno misliš? Kaj hočeš tam? Zdi se mi, da se ti meša.“

„No, zato je še čas,“ odgovori smeje Razumnik. „Pojdiva: Meni se mudi.“

Šla sta na dvorišče proti zelo enostavni kolibi. Bila je poleg gnojišča v kotu. Iz stranišča se je blato iztekalo kar naravnost na gnojišče.

„Ti si torej imel hlapca, ki je imel trakuljo?“ vpraša Razumnik.

„Da!“ odgovori Vogelnik. „In tisti hlapec je hodil na tole stranišče, kajne?“ vprašuje Razumnik nadalje.

„Kaj pa da!“ pritrđi Vogelnik. „Saj za posle ni druge prilike!“

„In prasič, ki si ga prodal mesarju v mesto, je tamle iz svinjaka ali iz tekališča gotovo kterikrat prišel semkajle na gnojišče, ali celo pod stranišče? povprašuje Razumnik nadalje. „Zdi se mi, da sem sedaj na pravem sledu.“

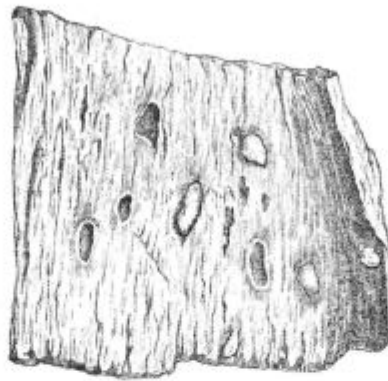
Vogelnik je nekoliko pre-mišljeval, potem je pa dejal: „Je že mogoče. Enkrat sem celó sam spodil prasiča nazaj na tekališče, ko sem ga tukajle zalotil, in ... da, da, sedaj sem se spomnil. Pred pol leta, ali tako nekako je bilo, sem prasiča našel pod straniščem. Sam sem ga spodil, in spominjam se, kako sem se jezil nad grdo prasico!“

„Torej si vendar vsega sam kriv,“ pravi Razumnik. „Če bi bil stranišče za posle bolje zavaroval, bi sedaj ne trpel take škode. Taka nemarna in nezavarovana stranišča niso le grda ter ne razširjajo le neznanskega smradu in niso le nevarna človeškemu zdravju, temveč tudi živalskemu, kakor si sedaj sam izkusil.“

„Kako to?“ zopet začudeno vpraša Vogelnik, ki še vedno ni razumel, v kakšni zvezi naj bo stranišče

z njegovim ikrastim prasičem. „Ne uvidevam, zakaj naj bi bil zaradi tegale stranišča moj prasič ikrast!“

„Poslušaj me!“ pravi Razumnik. „Saj si pripovedoval, da je imel tvoj hlapec Luka trakuljo in da je šlo od njega na vatle te trakulje. Povedal si tudi, da je hlapec hodil na tole stranišče in da si enkrat sam prepodil prasiča izpod stranišča. Prasič je pri tisti priliki požrl kosce trakulje, ki so šli od Luke. V koscih trakulje je brez števila majhnih jajec, ki so prišla prasiču v želodec. Apnena jajčna lupina se v kislem želodečnem soku raztopi in iz nje izlezejo majčkene mlade, še nerazvite trakuljice. Te prebodejo in se prerinejo skozi čreva in se razidejo po vsem životu. Končno pridejo v meso, tamkaj ostanejo in se obdajo z mehurčkom, ki se z vodo napolni. Tvoj prasič je pri tisti priliki moral požreti precej trakuljinih jajec, kajti imel je vse polno iker v mesu in v srcu. Da bi pa tvoj hlapec pojedel le eno ikro iz mesa prodanega prasiča, bi zopet dobil trakuljo in bi zdravljenje lahko iznova pričel.“

Podoba 49.

Kos ikravega prasičjega mesa.

„Tako, sedaj pa razumem!“ vzklikne ves začuden Vogelnik. „Kaj takega bi mi v sanjah ne prišlo na um!“

„In vendar bi take reči moral vedeti vsak prasičerejec in sploh vsak količkaj zaveden gospodar!“ odgovori resno Razumnik. „Odkod pa prihaja toliko nezgod, nesreč in vrsta škod? Od nevednosti! Ker naši ljudje nezgodam ne vedo vzroka. Vse se res ne da preprečiti. Žal, da mnogokrat res ne vemo, kaj je vzrok temu ali onemu. Mnogokrat pa vemo, ali bi vsaj lahko vedeli, in takrat se da pomagati. V mojem svinjaku ni ikrastih prasičev, ker na mojem dvorišču ne dobiš tako nagnusnega, nemarnega in nezavarovanega stranišča za posle, kakor je tole tvoje.“

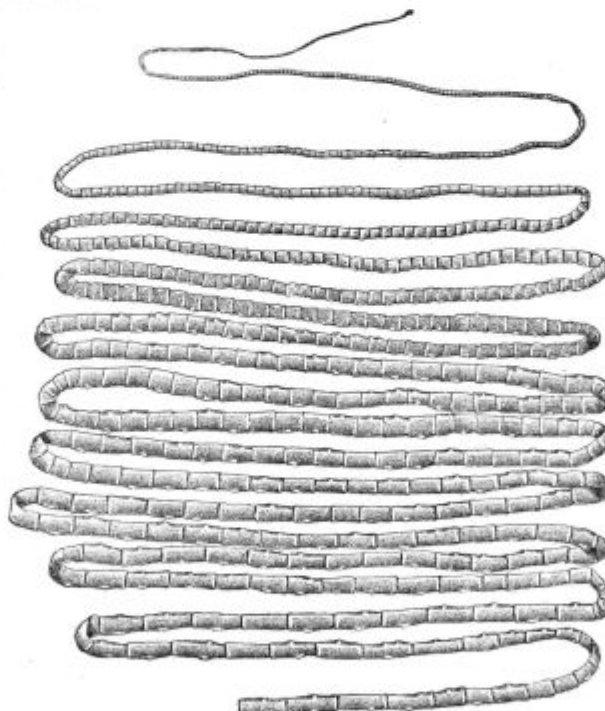
„To si pa zapomnim!“ zagotavlja Vogelnik. „Še to poletje vse potrebno ukrenem. Poskrbel bom, da noben prasič ne bo več mogel priti do trakulje.“

„Prav tako,“ pritrđi Razumnik. „Poslom pa povej, da se morajo zdraviti, če imajo trakuljo, zdravniške stroške pa plačaj ti. Ne bo tvoja škoda.“

„Tudi to storim!“ pravi Vogelnik. „A še nekaj bi rad vedel!“

„To je?“ vpraša sosed. „Menim, da sem ti že skoraj vse povedal.“

„Ali ikravosti ni mogoče spoznati na živem prasiču? vpraša Vogelnik. „Če bi to vedel, bi bilo zame zelo važno. Mogoče, da je tudi kateri drug prasič kdaj zašel pod stranišče.“

Podoba 50.

Človeška trakulja.

„Vobče ni zaznati vidnih znamenj ikravosti na živih prasičih,“ odgovori Razumnik. „Iz jajčec izlezli mladiči so tako majhni, da navadno ne prizadevajo nikakih težav. Če pridejo v grlo, potem je včasih čuti zamolklo pokasljavanje ali kruljenje.“

„To sem pri zaklanem prasiču pač opazil,“ poseže Vogelnik vmes, „pa sem menil, da je prasič le prehlajen.“

„Razentega je pogostokrat ikre otipati pod očesnimi vejicami ali tudi pod jezično vežjo. Če bi tako preiskovanje pri starejših prasičih ne bilo težavno, bi lahko poskusil.“

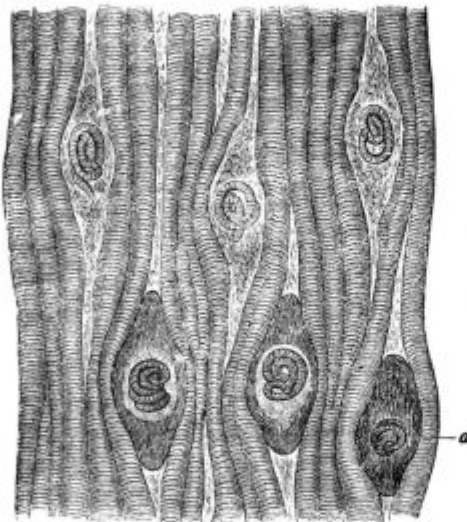
„Če bi mogla preiskati dva prasiča, ki sem jih pred šestimi tedni videl tu v bližini stranišča, bi mi bilo zelo ustrezno,“ proseče pravi Vogelnik. „Menim, da ne bosta delala posebnih težkoč.“

„No pa poskusiva,“ pravi Razumnik. „Pošlji po prasiča, potem naj jih položijo na tla in naj jih držé.“

Sosed je prasiča preiskal na očesnih vejah in pod jezikom, a ni ničesar našel. „To pa še ni jamstvo,“ razlaga, „kajti ikre so se lahko drugod naselile. Sicer pa pazi na to, kar sem ti povedal, potem ne bo treba preiskovati. Če prasiči ne bodo mogli užiti koscev trakuje, tudi ikravi ne bodo!“

„Kar precej bom ravnal po tvojem navetu! Pa še nekaj bi rad vedel: kako je pa s trihinami?“

„To se pa ne da kar nakratko razložiti, dragi Vogelnik,“ odgovori Razumnik. „Drugokrat. Pridi prihodnjo nedeljo popoldne po cerkvenem opravilu k meni in pripelji tudi Kopitarja in) še kaj drugih sosedov s seboj. Pouchim Vas o trihinah in Vam tudi pokažem podob.“

Podoba 51.

XXI. Trihine v prasičih ter škodljivost podgan v svinjaku.

Pod drobnogledom povečan kos mesa s trihinami. Gornje trihine so šele došle, spodnje so že zamehurjene, in pri *a* je trihina že v luščini.

V nedeljo popoldne so k Razumniku prišli: Vogelnik, Kopitar, Poljanec, Matevž in še nekaj drugih, da bi se poučili o trihinah.

Razumnik je vzel iz knjižne omare živinozdravniško knjigo, jo je položil pred se in odprl poglavje o trihinah.

Nato je pričel z razlago ter jim je najprej pokazal podobo trihine, zadelane v mehurek.

„Pri miših in podganah,“ je razlagal, „se pogostokrat nahajajo v mesu prav majhni črvički, ki so zviti in zadelani v apnastem mehureku. Ti mehurečki in črvički so tako majhni, da jih oko niti ne zapazi. Pod drobnogledom, če se 90–100krat povečajo, se pa že vidijo ti silno nevarni črvički. Zviti so kakor presta. Na podobi to lahko vidite.“ Radovedno so kmetje ogledovali podobo (glej pod. 51).

„Ti črvički v svoji apnasti luščini lahko do deset let živi ostanejo.“

„Čudno!“ pravi Kopitar. „Kako pa pridejo ti črvički iz podgane v prasiča in v človeka?“

„To je prav preprosto,“ odgovori Razumnik. „Če pride podgana v svinjak, je znano, da so prasiči koj za njo. Včasih jo vjemo in seveda tudi požro, kajti prasiči vse žro, tudi meso.“

„Sedaj razumem!“ poseže vmes Vogelnik, ki je prav pazno poslušal. „Potem se tako godi, kakor pri mojem prasiču, ki je jedel kosce trakuje.“

„Tako je, čeprav nekoliko drugače,“ smeje nadaljuje Razumnik. „Razlika je le ta, da se trakujeva jajca v prasičjem želodcu in v črevih ne razmnožujejo, dočim je s trihino drugače. Trihina, to je tisti črviček, ki je bil v podganjem mesu, prične rasti šele v prasičjem želodcu ali črevesu, in sicer se razvijajo samci in samice, ki se potem med seboj pariyo.“

„Ni mogoče!“ vzklikne Vogelnik. „Kdo bi kaj takega verjel!“

„In vendar je tako!“ pravi Razumnik. „Tukaj na tej podobi (glej pod. 52.) vidite majhnega samca in poleg njega večjo samico. Samica rodi, ko je dorasla, kar naprej majhne, pa žive mladiče.“

To traja nekaj tednov, ter v tem času zaplodi več sto takih nevarnih zajedalcev.

Kolikor več zamehurjenih trihin je prasič požrl, toliko več samic se razvije v njem, ki potem skotevajo mladiče.

Število trihin v podganjem mesu je lahko silno veliko. Našli so na pr. v mesu, ki ga je bilo za dober lešnik, 1000 zamehurjenih trihin, in vsaka samica more pozneje, če pride v prasiča, zatrostiti do 1500 in celo 1600 mladih trihin!“

„To je grozno,“ zopet vzklikne Vogelnik. „Potem je še huje kakor z ikrami.“

„Saj se jih je mogoče obvarovati,“ odgovori Razumnik. „A o tem pozneje. Najprej naj Vam povem, kako je potem z mladiči.“

Dva dni po njih rojstvu prično smukati zkož črevo in pridejo najprej v trebušno prečno mrežo in v trebušno meso.

To prerivanje črevesa prasiče silno boli. V štirih tednih so se mlade trihine razlezele po vsem telesu in čez daljne 4 tedne se zviyejo in mirno obleže.

Čez leto dni se mehurek, ki jih obdaja, zaapni. Če kdo zavzije sirovo ali napol sirovo prasičje meso, ki je polno zamehurjenih trihin, potem želodečni sok razje apnasto luščino, trihina je oproščena in prične v človeku rasti. Samec zraste do $1\frac{1}{2}$ mm, samica pa do 4 mm. Nato se prične parjenje in kmalu zatem kotenje mladih trihin. Čez 5–10 dni po užitju trihinastega prasičjega mesa že prično mlade trihine riti skoz črevo.

Če je človek s prasičjim mesom zaužil veliko trihin, potem se pokažejo pri njem takrat, kadar mlade trihine rijejo skozi črevo, znamenja boleznj, ki so podobna trebušnemu tifusu, in sicer silni črevesni katar in driska. Bolečine so zelo hude.

Podoba 52.

Trihina: *a* samec in *b* samica, ki skoteva žive mladiče.

Najbolj so občutljivi mladi ljudje, manj starejši. Včasih človek koj v pričetku umrje, navadno pa smrt ni tako hitra. Kadar so trihine pri obolelem človeku prišle v mesovje, potem so bolečine podobne protinu ali putiki.

V 6 tednih človek navadno ozdravi, če je še do tja ostal pri življenju, a mnogi umrjo koj v prvih tednih, kadar trihine prično lesti iz črev.⁴

„Kaj ni nikakega sredstva proti tem nevarnim zajedalcem?“ vpraša to pot Kopitar, ki je pazno poslušal sosedovo razlaganje.

„Dvoje sredstev je,“ odgovori Razumnik. „Prvo in najboljšo sredstvo je, da se prasičje meso dobro prekuha ali prepeče, ker trihina vrelega kropa ne prenese. V prekuhanem ali prepečenem mesu so vse trihine mrtve. Kdor pa seveda ne mara opustiti uživanja presne gnati ali klobase, ta naj pa dá preiskati meso, če ni trihinasto, kajti drugega sredstva ni.“

„Ali se trihine pri prasičih pogostokrat pojavljajo, in na čem se spoznajo? Jaz še nikdar nisem videl trihinastega prasiča, in moji sosede tudi ne!“ pravi Poljanec.

„Pri nas dosedaj o tej bolezni ni bilo še veliko čuti,“ odgovori Razumnik, „in sicer zato ne, ker ali nihče ni vedel, če je bil kateri prasič trihinast, in pa ker pri nas ni navada jesti sirovo prasičje meso. Sicer se pa tudi pri nas ta nadloga lahko vsak hip pokaže.“

Kar se pa tiče znamenj, ki bi kazala na trihine v prasičjem telesu, pa, žal, niso posebno vidna. Le pri mladih prasičih in če so zaužili veliko trihin, je zapaziti slabost, klanje in drisko, kar se pa kaže tudi pri mnogih drugih boleznih.

Pozneje dobi žival trde ude, okorno hojo in kvišku zakrivljen hrbet.

Po preteku 6 tednov pa ni več ločiti bolnih prasičev od zdravih.⁴

„Ali ni nikakega sredstva, varovati prasiče tega nevarnega malega črviča?“ vpraša Vogelnic. „Če se trihine dobivajo od podgan, potem utegne zadostiti, če pazimo, da prasiči ne morejo požreti kake podgane.“

„Gotovo!“ pritrđi sosed. „Preganjanje in zatiranje podgan je glavna reč. Skrbeti je tudi za svinjake, kjer se podgane ne morejo lahko zarediti. Poleg tega je tudi skrbeti, da prasiči nikdar ne dobe jesti sirovega mesa pogiblih prasičev, ki so lahko trihinasti. Pa ravno tu se mnogokrat greši.“

V nekaterih krajih so konjači, ki svoje prasiče redijo z mesom pogiblih prasičev.

Če je med pogiblimi prasiči kaj trihinastih, potem se trihine naprej širijo.

Glavna reč seveda pa vendar ostane neizprosno zatiranje podgan.⁴

Stem je Razumnik končal svoj pouk.

Možje so se še v marsičem pogovorili, ko pa se je bližal večer, se so hvaležno poslovili od izkušenega svetovalca.

Letošnji dolenski in vipavski vinski pridelek ter razvoj vinske kupčije.

Če se Dolenjska, zlasti pa krški in metliški ter deloma tudi novomeški okraj lahko ponaša s svojim letošnjim vinskim pridelkom, se mora brez ovinkov pritrđiti, da tudi vipavska dolina letos glede kakovosti vina ni zaostala za lanskim. Da, v nekaterih legah se je pridelala celo še boljša kapljica kakor preteklo leto, kajti posamezni vipavski mošči so imeli po 18, 20 in celo 24 % sladkorja, kar ugodno vpliva na kakovost in še bolj na stanovitnost takega vina. In kar je še važno: grozdje se je potrgalo in spravilo večinoma v najlepšem vremenu, tako da o kaki gnilobi skoraj ni govora. Ko bi poleti ne bila pritisnila taka dolgotrajna suša, bi bila letošnja vinska letina povsodi tudi glede količnosti mnogo boljša od lanske.

Čuditi se je torej, da se tuji kupci še tako poredkoma oglašajo in da polnijo svoje kleti večinoma s tujim vinom. Le v krškem okraju se je dosedaj precej vina kupilo.

Da se Belokrajina in vipavska dolina (kranjska in goriška) v kupčijskem oziru tako zanemarjata, utegne biti krivo nepoznanje teh vin, veliko pa neugodna železniška zveza.

Kupce zopet pridobiti je danes težka naloga. To se bo najlaže doseglo, če se jim nudi dovolj prav dobrih, nepokvarjenih vin po primernih cenah. To more Kranjska, ki sedaj pridelava povprečno 200.000 hl vina na leto, prav lahko storiti.

Da se bodo mogli kupci in drugi intereseenti prepričati o dobroti letošnjega vinskega pridelka iz raznih krajev in da bodo mogli brez posebnih stroškov nakupiti fine, pristne vinske kapljice, se bo po več krajih nadaljevalo s prirejanjem vinakih semnje, po načinu, kakor smo najprej preteklo leto pričeli v Krškem. Že drugi v Krškem prirejeni semenj je pokazal jako zadovoljiv uspeh.

V ta namen se priredi omenjeni semenj v nedeljo, dne 13. t. m., torej na Martinovo nedeljo, v Metliki, na Martinovo sredo, t. j. 16. t. m., v Krškem, ter v nedeljo, dne 27. t. m., v Vipavi. Na teh semnjih se bo tudi strokovno predavalo. Umestno in želeto je, da pridejo na te semnje tudi bližnji obmejni vinogradniki, da se udeleženci prepričajo o dobroti vina iz raznih leg, napravljenega po novem in starem načinu.

Pri teh prilikah bo mogoče takoj izreči strokovno sodbo in tako marsikterega kupca obvarovati škode, ki bi jo utegnil imeti, če vino sam kupuje, kajti marsikteri kupec, ki ne pozna razmer, kupi nehote pokvarjeno vino, kar ima potem ne samo zanj, marveč lahko za vso dotično občino, kjer se je vino pridelalo, slabe posledice, kajti lahko je kak kraj ali tudi ves okraj spraviti v slabo ime, ni mu pa tako lahko in hitro pridobiti dobro ime.

Da torej naš revni in tlačeni vinogradnik dobi še več veselja do nadaljnega trudapolnega dela, naj bi uživalci, oziroma kupci, te semnje posečali v mnogobrojnem številu in sklepali primerne kupčije. Ljudstvo naj bi se na te priredbe pravočasno opozarjalo tudi potom

Podoba 53.

Plečev sadni mlin.*)

*) Ta podoba spada k spisu »Pravilna naprava sadnega mošta« na str. 150. št. 19. »Kmetovalca«. Ker smo podobo šele sedaj dobili, smo jo priobčili naknadno.

raznih oklicev, bodisi potom županstev, v cerkvah ali potom podružnic.

Vsak vinogradnik, ki ima vino naprodaj, mora prinesiti na te semnje, ki se višje brezplačno, $\frac{1}{2}$ —1 l svojega vina za pokušno. Toči in kupčijo sklepa vsak vinogradnik sam. Fr. Gombač.

Ne pozabite jeseni na gnojenje travnikov z umetnimi gnojili!

Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili je pri nas v nekaterih krajih že samoobsebi umevno. V dokaz temu bodi dejstvo, da na Kranjskem sedaj redno porabimo vsako leto 100 vagonov samo Tomasove žlindre. To je več kakor je porabijo štajerski in koroški kmetje skupaj.

So pa pri nas kraji, koder korist umetnih gnojil še prav malo ali je pa nič ne poznajo, in teh krajev je pravzaprav več kakor tistih, koder umetna gnojila in njih korist že poznajo. Če bi naši kmetovalci umetna gnojila v toliki meri rabili, kakor jih rabijo na pr. nemški kmetje, tedaj bi na leto potrebovali najmanj 1000 vagonov samo fosfatnih gnojil.

Poleg vinstva in sadjarstva je pri nas živinoreja glavna kmetijska panoga; ona more našega kmeta kvišku držati in je sposobna še za velikanski razvitek. Pri živinoreji je pa poglavitna stvar veliko in dobre krme.

Veliko krme moremo pridelati, če na polju po možnosti mnogo krme pridelujemo, seveda na umen način, in če naša najdragocenejša zemljišča, t. j. travnike, skrbno obdelujemo. Poleg skrbnega obdelovanja na množino pridelka seveda najbolj vpliva gnojenje. Dandanes bi ne smelo biti več nepogojnega travnika!

Travniki se s pridom gnoji samo z gnojilom in z umetnimi gnojili. Travnike s hlevskim gnojem gnojiti je neopustno zapravljanje in je natanko tako zapravljanje, kakor če gospodinja kuha juho in jo na mizo postavi, meso pa na gnoj vrže. Gnoj sodi na njivo, kjer se podorje. Na travniku pride od hlevskega gnoja le tisto v korist, kar snežnica in dežnica v zemljo izpereta; vse drugo, in tega je več kakor devet desetih, se pa poizgubi.

Samo na Kranjskem zavržemo milijone kron vsako leto, ker ne znamo ali nočemo vse gnojnice zbrati in je tamkaj porabiti, kjer je poglavitno gnojilo, t. j. na travnikih.

Samo z gnojnicami pa travnikov tudi ne moremo gnojiti, kajti ta pač vzbudi bohotno rast in dela obilen pridelek, a temu pridelku manjka sestavin, ki krmo šele delajo dobro, da živina ob njej lepo uspeva, dela močno okostje, skoteva močne mladiče in molze veliko mastnega mleka. Te snovi, ki jih gnojilci nedostaja, so fosforova kislina in kalij, in teh snovi nedostaja tudi naši krmi; zato pa mi z istim trudom in z istimi stroški vzredimo slabšo živino kakor druge, naprednejše dežele ob boljši krmi, ki jo dobivajo z umetnimi gnojili.

Omenjene snovi moramo travnikom dati in v krmo spraviti le s pomočjo umetnih gnojil; pa ne le to: z umetnimi gnojili vrhutega pridelek na travniku podvojimo, potrojimo ali pa še bolj povečamo.

Naj ne bo več umnega kmetovalca med nami, ki bi ne gnojil vsaj vsaka 4 leta svojih travnikov jeseni s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, oziroma s kajnitom. Ta umetna gnojila sicer sama zase delajo na travniku velik učinek, a ker rastline potrebujejo poleg fosforove kisline, ki jo da Tomasova žlindra, in kalija, ki ga dasta kalijeva sol in kajnit, tudi še dušika.

Zato dajajmo travniku dušika v obliki gnojnice, ki je v to svrhu naše najboljše in najcenejše gnojilo.

Z umetnimi gnojili se mora na travniku gnojiti jeseni, ali vsekako vsaj v pričetku zime, da se uspeh pokaže že prvo pomlad. Na oral travnika je poštupati 300—400 kg Tomasove žlindre in 100 kg kalijeve soli, ali pa mesto te 300 kg kajnita. Ker je v 100 kg kalijeve soli več kalija kakor v 300 kg kajnita, zato priporočamo raje rabiti kalijevo sol, ker gnojenje z njo hodi ceneje.

Ta gnojila ima naša družba vedno v zalogi, in so cene objavljene v tem listu na drugem mestu.

Onim, ki ne verujejo na velikanske uspehe umetnega gnoja, priporočamo narediti vsaj majhen poskus in jim stavimo za zgled naše napredne kmetovalce, katerih je dosedaj samo to leto 1214 naročnikov, ki so vsega skupaj naročili že 78 vagonov fosfatnih gnojil. Med temi naročniki so nekteri na več vagonov, kakor na pr. ribniška kmetijska podružnica pod vodstvom neumorno delujočega načelnika, veleč. gospoda dekana Dolinarja, ki je sama naročila 4 vagone Tomasove žlindre in 4 vagone kalijevih gnojil.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 211. Ali se sme brejim kravam polagati repa ali pesa? (A. P. v R.)

Odgovor: Pokladanje repe in pese brejim kravam v primernih množinah prav gotovo ne škoduje, marveč je še koristno, ker obe krmili oživljajoče vplivata na prebavila. Seveda v velikih množinah jih ni dajati, ker obilica soli, ki je v njih, more zopet škodljivo vplivati. Repa kakor pesa imata v sebi malo beljakovin, torej nista posebno redilni; v sebi imata več onih snovi, ki delajo toploto. Breja krava se pa ne sme preveč s krmili basati, temveč ji je pokladati manj, a tečnih krmil. Na podladi tega Vam odgovorimo na Vaše vprašanje: Repa in pesa prijata breji kravi, pokladati jih je pa le v manjših množinah obenem z močnimi krmili. Kadar se pa poklada pesa ali repa, naj nikdar ne manjka tudi klajnega apna.

Vprašanje 212. Sosed ima blizu svoje hiše drevesa, ki mi delajo ob vetru škodo na strehi in na stenah moje hiše. Ali morem soseda prisiliti, da drevesa odstrani? (A. P. v R.)

Odgovor: Veje sosedovega drevja, ki segajo na Vaš svet so pravzaprav Vaše. Opozorite soseda na nepriliko, prosite ga, da odstrani veje, ki segajo na Vaš svet, in če vzlic temu nič ne ukrene, pa sami posekajte te veje. Ravnajte pa previdno, da ne nastanejo leta trajajoči prepiri in sovraštvu.

Vprašanje 213. Pri nas imajo nekteri navado, da rezanico v kotlu kuhajo in potem kuhano živini pokladajo, trdeč, da je kuhana rezanica boljša kakor suha ali samo poparjena. Prosim pojasnila, če je suha ali kuhana rezanica boljša? (I. V. v S.)

Odgovor: Če se poklada kuhana rezanica, je ta za živino okusnejša, in živina more več slame zaužiti, kar je v tistih letih dobro, kadar je veliko slame, a malo drugih krmil. Tako krmljenje je pa le za silo in se ne more posebno hvaliti. Pokladanje kuhane in gorke rezanice prihrani živini precej toplote, ki jo drugače mora oddati za segrevanje mrzle krme, ki pride v želodec in čreva. Toploto pa dela žival zopet le iz krme. S kuhanjem krme smo glede prihranjenja toplote v živalskem telesu (če se krma goroka poklada) nekoliko na dobičku, a vpraša se, če je ta dobiček tak, da pokrije strošek za delo in kurjavo pri kuhanju. Prednosti kuhane rezanice so le posredne, a njene slabe

stani so veliko večje. Napačno je mnenje, da bi bila kuhana rezanica bolj prebavna; narobe, skušnje uče, da so beljakovine kuhane rezanice celo manj prebavne kakor v sirovi rezanici. Če se pa preudari narava goveda, pa uvidimo, da so njegova prebavila tako ustvarjena, da mora uživati velike množine krme in da mora slednjič govedo veliki vamp napolniti le s travo, oziroma pozimi s senom in s slamo. Če naj pa govedo prebavi te velike množine težkoprebavne slame in sena, mora dobiti veliko prebavnih sokov (sline itd.); te pa le dobi, če je prisiljena močno zvečiti in prežvekovati, in če so stene želodca ter črev po trdih delih krme zdražene. Kuhana krma, oziroma rezanica, pa žvečenje dela nepotrebno, okrajšuje prežvekovanje in ne draži želodca ter črev; zato je prebavljanje krme veliko slabše. Pokladanje kuhane krme vrhu tega dela prebavila (želodec in čreva) ohlapda in otrpla. Berite glede tega v 10. št. letošnjega „Kmetovalca“ na str. 78 spis „Redka krma je slaba krma“. — Iz vsega tega sledi, da je polaganje suhe rezanice boljše, pri umni živino-reji in pri rejli dobre plemeske govedi pa sploh edino umestno.

Vprašanje 214. Ali je staro žaganje dobro gnojilo za vrt, travnike ali za sadno drevje? Zemlja na vrtu je bolj ilovnata. (L. M. v I.)

Odgovor: Gnojilna vrednost žaganja ni posebna, ter hodijo le njegovi rudninski deli v poštev. Koliki so ti, lahko preudarite, če si predstavite, koliko pepela bi dalo dotično žaganje. Upoštevati je pa nadalje, da se žaganje prav počasi razkrajja, in sicer tem počasneje, kolikor bolj smolnatoga lesa je. Za potresanje po ledini žaganje ni, pač je pa dobra snov za mešanec, ki se obdeluje in poliva z gnojnico. Mešanec je potem povsodi poraben, tudi za ledino. Na težkih tleh je žaganje, če se podkoplje, dobro rahljalno sredstvo.

Vprašanje 215. Ali se z umetnim gnojem travniki gnoje pred brananjem ali po brananju? Ali je boljše jeseni ali spomladi gnojiti? (J. G. v K.)

Odgovor: Po tolikih spisih, ki smo jih glede umetnih gnojil 10 let sem objavili, in glede na splošno porabo umetnih gnojil v deželi se nam Vaše vprašanje pač čudno zdi. Gnojenje travnikov, zlasti s Tomasovo žlindro in s kalijsko soljo ali s kajnitom, se mora izvršiti jeseni, če naj bo že prihodnjo pomlad dober uspeh; jeseni pa travnikov pač ne boste branali.

Vprašanje 216. Ščim naj se zboljša težka, sirova zemlja na vrtu, s kakšnim gnojem jo je gnojiti, ali je rabljen pepel dobro gnojilo za tako zemljo? (J. B. v T.)

Odgovor: Težka zemlja se predvsem stem zboljšuje, da se jeseni preorje, oziroma prekoplje, ter se čez zimo pusti v nepopravnih gručah, vsled česar prezebe in se spomladi lažje obdeluje ter sploh postane rodovitnejša. Težke zemlje je gnojiti z gnojem, ki jih obenem rahlja. Najboljši tak gnoj je hlevski, če je v njem veliko stelje. Umetna gnojila poleg hlevskega gnoja vsekako rodovitnost pospešujejo, in sicer v prvi vrsti fosforova gnojila. Tomasovo žlindro je jeseni potresti, dočim se superfosfat rabi spomladi. Kalijska gnojila na težki ilovnati zemlji niso umestna, ker zemljo delajo še bolj zvezno. Za rahljanje težkih zemelj je primeren pesek, ali pa premogov pepel. Rabljen, t. j. izlužen pepel ne bo nikdar škodoval; on sicer nima več v sebi znatnih množin kalijskega, ki na težki zemlji tako ni dober, pač ima pa v sebi še dokaj fosforove kisline, ki je važna redilna snov.

Vprašanje 217. V vasi nas je 6 posestnikov, ki imamo kakih 150 l mleka na dan, ki ga mislimo posnemati s skupnim strojem ter potem presno maslo prodajati vsak zase. Ali je dovoljeno skupno napravljati presno maslo in ga potem prodajati, oziroma odpošiljati? (I. B. v J.)

Odgovor: Pri nas se je po vaseh pričelo prvo vnovčevanje mleka potom zadrug, in sedaj se je splošno vkore-

ninila misel, da samo zadruge smejo delati s posnemalniki in skupno prodajati presno maslo. Ta misel je napačna. Sicer bi bilo bolje, če ustanovite med seboj majhno zadruzo ali vsaj društvo, vendar Vam izdelovanja in prodaje masla nihče ne more braniti in tudi obdačiti Vas zaradi tega nobeden ne more, četudi eden delo izvršuje skupno za vse, če pri tem nima posebnega dobička, ki bi podjetje naredil za obrt.

Vprašanje 218. Imam veliko jabolčnika, ki je sedaj, pri drugem pretakanju, potemnel, in če nekaj časa stoji v steklenici, še bolj počrni. Kako popravim počrnel most? (A. T. v M. U.)

Odgovor: Pravilno bi bilo, tak most še enkrat pretočiti ob veliki dotiki zraka, da bi popolnoma počrnel, a jabolčnik ne prenese tolikega pretakanja, ker se jako lahko scika. Dodenite mostu 10—15 g tanina (ki se dobi v lekarni), potem ga pa očistite z želatino. O počrnenju vina in o čiščenju smo že veliko pisali in Vas opozarjamo na dotične spise.

Vprašanje 219. Več sodčkov piva se mi je tako pokvarilo, da ni več za gostilniško obrt. Ali se da s pridom iz tega piva kuhati žganje, ali pa se da morda narediti jesih in kako? (F. G. v L.)

Odgovor: Če se pivo ni tako pokvarilo, da bi se bil tudi alkohol izpremenil, potem se že da iz njega žganje kuhati, vendar Vam tega zato ne priporočamo, ker žganje ne bo toliko vredno, kolikor stane delo, kurjava in davek. — Iz piva se da narediti prav dober jesih, in sicer tem potom, da se dene vanj nekoliko gliv, ki se vzamejo iz jesiha, potem se pa postavi na gorak kraj, kjer se more vršiti jesihovo kipenje. Seveda je paziti, da se ne vname kako gnulobno kipenje, ker bi tekočino popolnoma pokvarilo.

Vprašanje 220. Ali ima občina pravico, zahtevati davek od psa, ki je šele 4 mesece star in kterelega bom imel za stražo? (S. P. na B.)

Odgovor: Starost pač ne odločuje, kajti § 2. zakona, zadevajočega pasji davek, slove: „Ta davek se pobira za vsakega“ psa, izjemno samo za tiste pse ne, ki so za varstvo samotnih posestev neobhodno potrebni.

Gospodarske novice.

P. n. gg. družbene ude uljudno opozarjamo, da smo nabiralne pole za udnino za l. 1905. doposlali gospodom načelnikom podružnic, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 10. decembra. Nekatere ude smo prosili za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj lažje urediti zadeve udov, kakor ob novem letu, ko se delo tako silno nakopiči.

* Opozarjamo na razpis daril za stare, zveste kmetijske posle, ki je objavljen v tej številki med uradnimi vestmi, ter prosimo gg. bralece našega lista, naj posle, ki imajo pravico do daril, nanj opozore, oziroma jim pomagajo sestaviti prošnje.

* Državne podpore so dobile mlekarske zadruge, in sicer v Prevojah 800 K, v Radomljah 1000 K in v Zagorju na Pivki 500 K (drugič).

* Podroben popis poučnega potovanja kranjskih kmetovalcev v Švico pričnemo objavljati po Novem letu Spis, ki ga priredi gospod pristav Rohrman in ki ga bodo pojasnjevale mnoge slike, bo tako sestavljen, da bo vsestransko poučen in bo torej imel za vsakega trajno vrednost; zato bo pozneje izšel v posebni knjižici.

* Nedeljska šola za kmetijske mladeniče. Kmetijska podružnica v Novem mestu priredi tudi letošnjo zimo

nedeljski tečaj za kmetijske sinove, stem namenom, da se kmetijski naraščaj kolikor mogoče izobrazuje v svojem poklicu in poučuje o najvažnejših zadevah živinoreje, pridelovanja krme in travništva, vinstva in sadjarstva. Nedeljska šola bo trajala od decembra do februarja, in se bo vršila vsako nedeljo od 8 do 10 dopoldne. Tvarina, ki se bo poučevala iz posameznih predmetov v tej šoli, se za vsako nedeljo naprej priobči. — Opozarjamo na ta pouk vse gospodarje iz bližnje okolice novomeške in jih pozivljemo, naj pošljejo svoje odrasle sinove ob nedeljah v to šolo. Prilika je ugodna, ne le zaradi tega, ker je ob zimskih nedeljah zlat čas za tak pouk, ampak tudi zaradi tega, ker je ta pouk brezplačen in vsakemu dovoljen. Ker se priredi nedeljska šola le pri zadostnem številu udeležnikov, zato vabimo danes vse ukaželjne kmetijske mladeniče iz novomeške okolice, da se prigrasijo za obisk šole pri kmetijski podružnici zadnji čas do nedelje 27. t. m. Ustna prigrasila sprejema načelnik podružnice v nedeljo 20. in 27. t. m. med 9. in 10. uro dopoldne v hiši g. Jakšeta („pri Slonu“) v Novem mestu. Obisk šole je dovoljen tudi samostojnim gospodarjem.

* **Kletarski tečaji.** Znano je, da je kletarstvo na Kranjskem v primeri z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami še na jako nizki stopnji ter da je nujno potrebno, da se naši vinogradniki z vso resnostjo poprimejo boljšega kletarjenja, če hočejo pridelovati dobro, okusno in stanovito vino in z njim uspešno konkurirati s pridelki drugih dežel. Kaj pomaga najlepše grozdje iz najboljšega vinograda, če iz njega gospodar ne zna pripraviti fino, žlahtno in stanovito vinsko kapljico? Istotako je znanje umnega kletarstva neobhodno potrebno za vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom in ki lahko iz najboljšega vina naredijo najslabše, če z njim ne ravnajo pravilno. Da se ponudi interesentom prilika, izobraziti se teoretično in praktično v umnem kletarstvu, priredi c. kr. vinarski nadzornik Bohuslav Skalický pri državni kleti v Novem mestu tekom prihodnjih zimskih mesecev več tridnevnih kletarskih tečajev. Kdor se misli kterelega teh tečajev udeležiti, se mora pismeno ali ustno zglasiti vsaj do 25. novembra t. l. pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Novem mestu. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, se priporoča, da dotičniki prošnje kar najprej mogoče vpošljejo. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo pravočasno pismenim potom obveščen, in sicer vsaj teden pred pričetkom tečaja.

* **Tomasovo žlindro** ima družba od sedaj naprej samo 16 odstotno na razpolaganje, ker nemške tvornice, ki imajo v Trstu zalogo, nimajo 18 odstotne za to leto več na razpolaganje. Družba je lansko leto sklenila za l. 1904 kupčijo le na 16 odstotno, zato nima pravice druge zahtevati, če ni v zalogi. Od novega leta naprej bo pa preskrbljeno, da se bo dobivala tudi 18 odstotna in druga. Toliko v obvestilo z ozirom na ukrep v letošnjem občnem zboru.

* **Opozarjamo na gnojenje z umetnimi gnojili to jesen** in prosimo gg. ude, naj gnojila, t. j. Tomasovo žlindro, kalijevo sol, oziroma kajnit, kmalu naroče, drugače bo težko točno postrezati, kajti jeseni je silen naval na železnicah in se mora računati z zamudami. Po dosedanjih izkušnjah bomo jeseni oddali kakih 150 vagonov umetnih gnojil, in to največ na drobnjo, iz česar more vsakdo posneti, da je le ob pravočasni naročitvi mogoče premagati tako delo v zadovoljstvo čč. naročnikov. Cene so naslednje: Tomasova žlindra 16 % po 5 K 80 h, kalijeve sol po 12 K 60 h in kajnit po 6 K. Vse cene veljajo z vrečami vred za 100 kg, postavljenih na ljubljanski kolodvor ali v družbenem skladišču. Vsa gnojila se oddajajo

le v vrečah po 100 kg, izvzemši kalijevo sol, ki se dobiva tudi v vrečah po 50 kg.

* **lanene in sezamove tropine** ima družba vedno v zalogi in oddaja lanene tropine po 18 K in sezamove po 16 K 100 kg. Oboje tropine se oddajajo zmlate in presejane le v vrečah po 50 kg, ter veljajo označene cene v družbenem skladišču, oziroma na ljubljanskih kolodvorih.

* **Klajnega apna** je družba kupila za prihodnjo zimo več vagonov, vsled česar je dosegla ugodnejše cene in ga more ceneje oddajati. Odsej ga odaja v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev za zavoj, vozni list itd. 30 h. — Manj kakor 5 kg se ne razpežilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano, ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 50 h 100 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. Vsaki naročitvi je pridejati 15 h za vozni list in za stroške ob sprejemu denarja, ki se v Ljubljani morajo plačevati.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razpis daril

iz cesarja Franca Jožefa I. zaklada za stare in zveste kmetijske posle.

Iz tega zaklada, ki je bil ustanovljen l. 1898. v proslavo vladarjeve petdesetletnice, se letos odda deset daril po 20 kron.

Ta darila se razdele meseca decembra takim kmetijskim poslom s Kranjskega, ki še sedaj služijo in se izkažejo, da so pravnega vedenja in da služijo mnogo (najmanj 30) let neprenehoma pri eninisti hiši, ki se peča s kmetijstvom, pa doslej še niso bili obdarovani.

Prošnje je vložiti

do 10. decembra t. l.

pri podpisnem odboru.

Vsaka prošnja (ki je ni treba kolekovati) mora biti potrjena od domačega gospoda župnika in od županstva.

Podpisani odbor prav prijazno prosi vse one, ki so jim taki posli znani, naj jih opozore na ta razglas ter jim pomagajo sestaviti prošnjo, ali pa naj jo naredo namesto njih.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. novembra 1904.

Listnica uredništva.

M. T. v D. Če dokazete, da ste odnekaj vozili, Vam tudi novi posestnik ne more odreči pravice do voznje čez njegov svet, ker je on posestvo prevzel z vsemi bremenmi. Sicer pa pot lahko izposlujete pri sodišču na podlagi zakona, zadevajočega pota za silo.

I. W. v R. Je že tako pri nas! Poskusite reč pospešiti po tamšnjem državnem poslancu.

S. S. v R. Sadni mošt se čisti kakor vino. Jabolčnik iz žlahtnih vrst se zato nerad čisti, ker ima v sebi malo čreslovine. Dodenite na vsak hektoliter 8—10 gramov tanina, ki ga dobite v lekarni.

A. K. na B. Iz občinskega lova ni mogoče kak del izločiti; edino tisti ima v občini samosvoj lov, ki ima svojega, skupaj se držčega posestva 200 oralov.